

УДК 811.133.1: 305-055.2
DOI <https://doi.org/10.32782/fohium/2024.5.7>

СТРАТЕГІЇ ДОМЕСТИКАЦІЇ ТА ФОРЕНІЗАЦІЇ НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ-ПЕРЕКЛАДУ СОФІЇ ЯБЛОНСЬКОЇ «MON ENFANCE EN UKRAINE: SOUVENIRS SUR MON PÈRE»

Мар'яна Ковбанюк

кандидат філологічних наук, доцент,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID 0000-0002-0300-8791

Scopus Author ID 57954040600

mariana.kovbaniuk@pnu.edu.ua

Наталія Кіселюк

магістрантка II року навчання кафедри французької філології,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID 0009-0008-4218-6727

kiseliuknataliia@gmail.com

Ключові слова: *переклад,
доместикація, форенізація,
спрощення, редукція, усічення.*

Статтю присвячено процесам доместикації та форенізації, які виникають на перетині передачі та збереження у тексті перекладу безеквівалентних лексичних одиниць. Удасмося до класичного розуміння стратегій доместикації, де домігантою залишається мова перекладу, а «автор наближається до читача». Усупереч, форенізація дає змогу зберегти оригінальність першотвору. Результати дослідження представлено на основі зіставно-порівняльного аналізу роману оригіналу з його французьким перекладом. Матеріалом дослідження слугує роман Софії Яблонської «Книга про батька з мого дитинства», та його французький переклад Марти Калитовської «Mon enfance en Ukraine: souvenirs sur mon père».

Переклад адаптований для французькомовної аудиторії, а також вичерпно зберігає проблематику оригіналу, зберігаючи екзистенційні теми та глибокі роздуми про спадковість ідей. Хоча комунікативний ефект переважно збережено, переклад подекуди надає твердішого тону замість рефлексивної природи оригіналу, що може дещо змінити відчуття читача. Компаративний аналіз засвідчив, що найскладнішими для перекладача виявилися передача та збереження семантичного навантаження у відображенні побуту українців, обрядів та традицій, які у оригіналі закріплені за спеціально маркованою лексикою, емоційними відтінками, символізмом стану речей та подій. Лексеми з культурно-специфічним значенням у перекладі здебільшого були адаптованими або замінені, що зробило їх доступнішими для франкомовного читача, проте іноді це призвело до втрати глибоких сенсів. Стилiстично переклад зберіг ключові елементи авторської манери, але в спробі зробити текст зрозумілішим спростив певні образи й конструкції. Переклад уважно враховує контекст і дотримується принципу збереження змісту й історичних реалій, адаптуючи деякі терміни до французької мови. Однак процеси доместикації переважають над прийомами форенізації. До продуктивних засобів доместикації та форенізації зараховано: транслітерацію, тлумачення, адаптацію еквівалентів, спрощення змісту лексичної одиниці, часткове або абсолютне усічення, а також редукцію лексичних одиниць.

**STRATEGIES OF DOMESTICATION AND FORENIZATION
BASED ON THE NOVEL-TRANSLATION BY SOFIA YABLONSKA
“MON ENFANCE EN UKRAINE: SOUVENIRS SUR MON PÈRE”**

Mariana Kovbaniuk

*PhD in Philology, Associate Professor,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*

Nataliia Kiseliuk

*Master's student at the Department of French Philology,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*

Key words: *translation, domestication, foreignization, simplification, reduction, truncation.*

The article deals with processes of domestication and foreignization that arise at the intersection of transmission and preservation in the text of translation of non-equivalent lexical units. The paper takes into consideration the classical understanding of the home-encounter strategies according to which the language of translation and «the author approaches the reader» play a predominant role. Contrary to the fact that the foreignization allows to preserve the originality of the original work. The results of the study are presented on the basis of a comparative analysis of the original novel and its French translation. The material of the study is Sofia Yablonska's novel «The Book about the Father: from my childhood», and its French translation by Marta Kalytovska «Mon enfance en Ukraine: souvenirs sur mon père». The translation is adapted for the French-speaking audience, and also comprehensively preserves the problems of the original, preserving existential themes and deep reflections on the heredity of ideas. Although the communicative effect is largely preserved, translation in some places gives a more solid tone than the reflexive nature of the original, which may slightly change the reader's sense. The comparative analysis shows that the most difficult for the translator were the transmission and preservation of the semantic load in the reflection of the everyday life of Ukrainians, rituals and traditions, which in the original are fixed on the specially marked vocabulary, emotional shades, symbolism of the state of things and events. In most cases, the lexemes with cultural and specific meaning in translation are adapted or replaced, which makes them more accessible to the French-speaking reader, but sometimes this causes the loss of deep meaning. Stylistically, the translation retains the key elements of the author's manner, but sometimes it simplifies certain images and designs. Consequently, the translator preserved the context and the content of the historical realities, adapting them to the norms of the French language. Nevertheless, the processes of domestication prevail over the methods of foreignization. The productive means of domestication and foreignization include transliteration, interpretation, adaptation of equivalents, simplification of the content of the lexical unit, partial or absolute truncation, as well as the reduction of lexical units.

Вступ. Перехрестя культур здавна приваблює лінгвістів, формує виклики перекладачам щодо пошуку методів задля збереження автентичності та адаптації тексту під читача. Однак, особливість зберігати актуальність впродовж тривалого часу, та подекуди набувати інших акцентів, відображати нові спектри описаної проблематики на тлі перетину минулого і сучасного – залишається незвіданою властивістю культурно-історичного циклу розвитку та існування поколінь у межах

уніфікованої мовної картини світу. Мета розвідки полягає у спробі інтерпретувати стратегії доместики та форенизації у художньому дискурсі, встановити причинно-наслідковий зв'язок у виборі застосованих перекладацьких технік на матеріалі підбору перекладачем лексичних одиниць щодо їхньої еквівалентності / безеквівалентності.

Літературний твір – репрезентант лінгвального та національного світогляду як окремого автора,

так і народу, який говорить цією мовою. Ефективний переклад художнього тексту зараховано до складного і багатогранного процесу, котрий враховує поєднання культур та епох, вербалізацію мислення й традицій, зберігає передачу поглядів та мовних особливостей. Художній переклад є одним із найяскравіших прикладів міжкультурної взаємодії, особливо коли оригінальний твір насичений національно-культурним змістом (Шемуда, 2013: 164–168).

Ключовим критерієм якісного художнього перекладу є забезпечення того, щоб переклад сприймався читачем іншої культури на рівні, аналогічному сприйняттю оригіналу читачем культури автора. Перекладач має знайти баланс і межі, у яких можна застосовувати функціональні заміни та вносити зміни в смислове наповнення тексту оригіналу (Коптілов, 2003: 5). Окрім того, художній переклад, на відміну від інших видів перекладу, також передає систему образів і художніх засобів. (Ревуцька, 2018: 116). Перекладач подекуди мусить відтворити національний колорит, культурні особливості або індивідуальні авторські особливості оригінального тексту. (Шемуда, 2013: 164–168).

Матеріал і методи дослідження. Матеріалом дослідження слугує українськомовний роман Софії Яблонської та його переклад французькою мовою Марти Калитовської «*Mon enfance en Ukraine: souvenirs sur mon père*» (1981), «*Книга про батька з мого дитинства*» (2015). Твір уперше опубліковано французькою мовою у 1981 р. видавництвом «Nouvelles Editions Latines» і одразу ж стає «справжнім бестселером, який відкривав для них українців і Галичину» (Яблонська, 2015: 262). Базовим методом дослідження обрано зіставно-порівняльний аналіз, який забезпечив глибинний аналіз лексичних одиниць, окреслив межі одомашнення та відчуження у межах адекватності перекладу, а також сформував перспективи подальшого дослідження. Варто зауважити, що доместикація і форенізація у розвідці не розглядаються по окремоті, а радше як сукупні категорії, які подекуди домінують одна над одною.

Результати та обговорення. Перекладачу слід дотримуватись правил перекладацької адекватності й еквівалентності (Зарицький, 2004: 56). У теорії перекладу еквівалентність розглядається як збереження відносної рівності змісту, семантики, стилю та функціонально-комунікативної інформації між оригіналом і перекладом. Такі параметри повинні зберігатися в перекладі, проте їх реалізація може змінюватися у залежності від тексту, умов і методів перекладу (Корунець, 2003: 69). Адекватний переклад підсумовано як відтворення єдності змісту і форми оригіналу засобами іншої мови, іноді завдяки порушенню точності,

але із збереженням стилістичних та експресивних відтінків оригіналу (Балахтар, 2011). Досягненню еквівалентного та адекватного перекладу допомагають одиниці, які не мають еквівалентів: безеквівалентна лексика (екзотизми, лакуни, варваризми, етнокультурна лексика, алієнізми та ін.) (Лісна, 2014). У перекладі безеквівалентних одиниць художнього тексту перекладач може обрати стратегію «доместикації» («одомашнення», заміна іноземних елементів на елементи культури країни перекладу) або стратегію «форенізації» («відчуження», збереження національних особливостей та колориту, навіть якщо такий процес порушує норми приймаючої культури). Форенізація здебільшого досягається через транскодування, такі як транслітерація або транскрипція оригінального слова (Shuttleworth, 1997: 22). Зазвичай будь-який переклад вважають процесом доместикації до культури мови перекладу, у якій він реалізується (Venuti, 1998: 240–244).

У межах зіставно-порівняльного аналізу лексичних одиниць вдаємося до класичного розуміння стратегій доместикації, де домінантою залишається мова перекладу, а «автор наближається до читача». Усупереч, форенізація дає змогу зберегти оригінальність першотвору (Venuti, 1999). Таким чином, універсальність стратегії очуження та одомашнення закладено у прагнення перекладача «зберегти лінгвістичні і культурні відмінності оригінального тексту або ж зробити його доступним і зрозумілим у приймаючій культурі» (Рябчук, 2021: 221).

Перекладацький доробок М. Калитовської тяжіє до стратегії одомашнення, що легко аргументовано тезою про те, що «будь-яка перекладацька практика – це неминуча доместикація, а перекладений твір стає феноменом приймаючої культури» (Рябчук, 2021: 223). Типовим видається факт, що високий ступінь форенізації репрезентовано щодо збереження культурно-релігійного та історичного дейксису, зокрема через транслітерування, яке у свою чергу зберігає оригінальну назву. Теоретичним підґрунтям такого спостереження слугує логіка конвенційної імплікатури: *Після вечери мама сяде за фортепіан, і ми всі заколяємо разом «Бог предвічний», а я заховаюсь біля маминих ніг та буду дивитись, як вони натискають педаль (Яблонська, 2015: 63) // Après le dîner, elle s'assiera au piano, et les grands vont chanter en chœur «Boh predvitchnyj» et moi je me cacherai sous le piano tout auprès des pieds de maman, qui vont se poser l'un après l'autre sur les pédales (Jablonska, 1981: 75).* Конвекційну імплікатуру «Бог предвічний» // «Boh predvitchnyj» у функції непрямого висловлення легко простежити у контексті логіко-змістовного зв'язку лексичних одиниць, які перекладач «одомашнив»

частковими еквівалентами, тобто такими лексичними одиницями, які максимально зберігають семантику першослова: *Тільки вона появиться, коли з'являться під вікном перші колядники з кольоровими зіздами, освітленими всередині, і піchnуть першу колядку, щоб сповістити народження Христа* (Яблонська, 2015: 62–63) // *Puis l'on s'assoit essoufflé et l'on attend que la première étoile paraisse et avec elle les premiers chanteurs de Noël. Ils porteront des étoiles colorées, illuminées en dedans, et nous chanteront de belles chansons pour nous annoncer la naissance de Jésus* (Jablonska, 1981: 74–75); ... *dîdûx ... // ... le bonhomme de paille ...* Припускаємо, що назву колядки перекладач транскрибує з метою збереження автентичності важливості релігійної складової життя українського народу, так як інші елементи українських різдвяних традицій адаптовано під загальноєвропейський контекст: *Стіл святково накритий і під столом теж дîdûx, стільки ж сіна, як у кухні. Тепер ціла родина засяде спільно до Святвечері, а я чекатиму нетерпеливо, аж прийде кутя... Всі їдять мовчки, трохи втомлені і голодні, але всі теж ніби інші, сповнені радістю, так наче справді над хатою пролетів ангел, як каже Юстина* (Яблонська, 2015: 62–63) // *La table va être mise pour le souper et l'on répandra aussi du foin sous la table, car tatan m'a promis que cette année on en mettra autant pour nous que pour notre domesticité* (Jablonska, 1981: 74–75). Здебільшого перекладач доместикує поняття через його тлумачення: *У кухні все покладано і вимито. Юстина готує кутю, щоб мала час прохолонути* (Jablonska, 1981: 75) // *La cuisine est propre et rangée. Youstyna prépare déjà de la «koutia» (Plat à base de blé cuit qui ne se confectionne qu'à Noël) pour qu'elle ait le temps de refroidir* (Jablonska, 1981: 75).

Істотний приклад форенізації простежено у перекладі оригінальної фрази – *А ще скажіть мені, Прокіпе, хто ми: Хто ми: русини чи українці?* (Яблонська, 2015: 39) як *Ce que nous sommes, Prokip? Dites-moi: des Rousyny, des Ukrainiens?* (Jablonska, 1981: 53). Французький переклад передає зміст точно, зберігаючи етнічну назву *Rousyny*, використовуючи транслітерацію, яка дає змогу залишити оригінальну історичну назву без зміни, що важливо для збереження контексту тогочасної ідентичності українців у Галичині та Закарпатті.

Значним викликом для перекладача стає передача народних обрядових святкувань – і якщо з підбором лексики труднощів менше, то емоційно-асоціативна складова картини світу українця, звернення до культурної спадщини, до історії досвіду поколінь серед французькомовного читача усичується до описової форми з певними спрощеннями: – *Буде гучне весілля!* сказала Юстина

(Яблонська, 2015: 68) // *Ce sera un beau mariage, assura Youstyna* (Jablonska, 1981: 79) – емоційно-забарвлений вираз *Буде гучне весілля!* перекладено розповідним реченням на кшталт *Ce sera un beau mariage*, що передає зміст, але не відображає емоційного підсилення слова «гучне», яке у українців асоціюється з веселістю і масштабом традиційного українського весілля на Галичині. Подібні приклади підтверджують гіпотезу, що у першотворі завжди є елементи, які не абсолютно підлягають під стратегії одомашнення чи очуження.

Традиційні українські елементи, як-от *весільний рушник, хліб, сіль* передані в перекладі, але деякі культурні реалії спрощені або описані. Наприклад, *рушник* стає *serviette brodée*, що передає тільки загальний сенс, але не враховує специфіки українських весільних традицій. *Le sel, le pain // хліб, сіль* мають глибоке символічне значення в українській культурі, що не завжди можливо передати в іншій мові без втрати частини сенсу. Перекладач намагається передати інтертекстуальні зв'язки, пов'язані з релігійними і культурними аспектами. Однак, згадка про благословення хліба і солі в перекладі зредукована, яка у свою чергу є важливою частиною весільного ритуалу. *Правда, його вживають на вінок молодої, може, тому, що він цвіте цілий рік* (Яблонська, 2015: 23) // *On fait des couronnes de mariée peut-être parce que c'est une fleur des quatre saisons* (Jablonska, 1981: 37) – в оригіналі йдеться про *вінок молодої*, тоді як у перекладі *couronnes de mariée* (*вінок нареченої*). Французька фраза точніше пояснює ситуацію, адаптуючи її для своєї аудиторії.

Марта Калитовська, рідна мова якої українська, а французька стає засобом спілкування та творчості лише після втечі з гестапо до Бельгії, де вона стає студенткою археологічного факультету, а відтак переїжджає до Марселя у Франції (Яблонська, 2015: 262), досягає зразкової адекватності перекладу, одомашнюючи текст роману через призму еквівалентності як лексичної, так і синтаксичної: *Мій батько, що живе в мені, не може померти* (Яблонська, 2015: 176) (збережено ключову ідею внутрішньої присутності батька) // *Mon père ne peut pas mourir en moi* (Jablonska, 1981: 121); *Його ідеї, а вони і мої ж* (Яблонська, 2015: 176) // *Ses idées mes idées* (Jablonska, 1981: 121) (адекватно передано думку про спадковість ідей між поколіннями).

Перекладачка здебільшого описово зберігає загальну ідею та деталізацію образів твору оригіналу: – *З соняшниками? От ти хороша дівчинка, і добре, Зоїка, бо знаєш, соняшник то квіт нашого народу...* *Його найдеш перед кожною нашою хатою так, як мальви чи барвінок, але він файніший* (Яблонська, 2015: 23) // – *C'est très bien, Soïka, tu as raison. Le tournesol, c'est la fleur de notre*

peuple, il en pousse devant chacune de nos maisons un peu comme la rose trémière ou la pervenche, mais bien mieux qu'elles (Jablonska, 1981: 37). Покликання на квіти біля хати зрозумілі в обох версіях, але для французької аудиторії, яка не знайома з фольклором українського народу такі реалії втрачають глибину контексту. Зокрема, *Соняшник то квіт нашого народу* у перекладі передано як *Le tournesol, c'est la fleur de notre peuple* – обидва тексти використовують відповідні синоніми для поняття *квіт* і *народ*, зберігаючи головний зміст. Проте, українське *квіт* звучить урочисто й більш поетично, тоді як французький варіант *fleur* (квітка) є стандартним і нейтральним.

Водночас національний символізм такої флори закладено у зміст твору: *Не як барвінок, що росте на могилах. Правда, його вживають на вінок молодій, може, тому, що він цвіте цілий рік. Також його квіт нешкідливий, не як мальва, яку вживають необережні дівчата, але про те розповім тобі колись пізніше...* (Яблонська, 2015: 23) // *Plus gaie que la pervenche qui pousse volontiers sur les tombes mais dont, je ne sais pourquoi, on fait des couronnes de mariée peut-être parce que c'est une fleur des quatre saisons. Et aussi parce que la fleur de tournesol est inoffensive, elle n'est pas comme la rose trémière, dangereuse conseillère des jeunes filles imprudentes, mais ça, tu le sauras plus tard...* (Jablonska, 1981: 37). Лексеми *барвінок* і *la pervenche* є абсолютними еквівалентами, але символічне значення цієї квітки в обох культурах відрізняється: для українців *барвінок* символ «радісної життєвої сили, вічності усталеного буття, провісник весни, невмирущої пам'яті про покійних...» (Вільна енциклопедія, 2024), а у французькій культурі так «називали контрактників французької поліції, які носили барвінково-блакитну форму» (Larousse, 2024).

Видається доречним, якби перекладачка подекуди вдавалася до додаткового тлумачення лексем у примітках до тексту з метою збереження ваговитого надбання українського народу, зокрема фразу *підперезані червоними крайками* (крайка – вузький тканий пояс, зазвичай ручної роботи, який використовували в українському народному костюмі (Спадок, 2024) у перекладі передано як *ceintures rouges* (червоні пояси), що спрощує уявлення читача про елемент традиційного одягу українця.

До глибинного одомашнення перекладачка вдається, коли змальовує традиційний побут життя селян Галичини: *Будуть молотити пшеницю* (Яблонська, 2015: 26) // *Maintenant je vais voir l'arrivée des paysans. Youstyna m'a assuré qu'il y aura la moitié du village* (Jablonska, 1981: 40) 'Зараз я побачу прибуття селян, нів села щонайменше' – збережено важливість події, але акцент з молотби пшениці зміщено на кількість селян,

які приходять. Таким чином, імпліцитно збережено вагомність події.

Іван вивів коней зі стайні, щоби запрягти до кирата» перекладено як *Ivan ouvre l'étable et sort les chevaux pour les atteler à la cariole* (Jablonska, 1981: 40) 'Іван відкриває стайню і виводить коней, щоб запрягти їх до воза' (Яблонська, 2015: 26). У перекладі з'являється слово *cariole* (віз, карета), яке відсутнє в оригіналі, і опущено слово *кират* (традиційна українська сільськогосподарська машина, що використовувалася для молотби зерна за допомогою кінної тяги) (Горох, 2024), яке може змінити розуміння сцени. Таким чином, змінено акцент з історичного інструменту молотби на більш загальний транспортний засіб, який не пов'язаний зі специфікою молотби. Водночас оригінальний текст описує процес приготування їжі та участь жінок і дівчат у такій справі: *Готують вечерю для молотильників. Зі села прийшли дівчата і жінки допомогти* (Яблонська, 2015: 26). Фрагмент цілком зредуковано у французькому варіанті, що зменшує увагу до важливості колективної праці та підготовки до молотби у побуті українського селянина.

Показною стратегією доместикації є усічення сцени, де в оригіналі описано процеси приготування до молотби, передано атмосферу події, її діапазон: *Цілий день метушня немов в улику. Готують вечерю для молотильників. Зі села прийшли дівчата і жінки допомогти. Спершу будуть пекти в трьох печах хліб. Та вже тепер крають капусту і буряки на борщ, що його варитимуть у великому казані на триніжку* (Яблонська, 2015: 26) // *Tout est prêt (усе готово)* (Jablonska, 1981: 40) – утрачено притиск на щорічній символічній для селянина події, де обов'язковим для жінок є приготування їжі, накривання столу, а для чоловіків – виконання важкої фізичної праці. Французький переклад не пояснює кулінарних або сільськогосподарських деталей, що змінює автентичність сцени для іншої аудиторії.

Авторка оригіналу використовує прості побутові слова: *молотільня, ціпи, ніч*, які позначають традиційні сільськогосподарські знаряддя, що використовувалися на території України для обмолоту зерна (Сіренко, 2018). Перекладачка адаптує їх для французької аудиторії, подекуди опускаючи специфічні терміни: *молотільня* і *ціпи* замінено узагальненою фразою *Les batteuses attendent* (*молотарки чекають*), перекладачка використовує загальний термін для обмолотних машин (*батувальні машини*), який відповідає французькій сільськогосподарській практиці, проте втрачає оригінальну конкретність.

Українськомовний оригінал містить алюзії на традиції спільної праці та святкові збори під час молотби, що може бути незрозумілим для

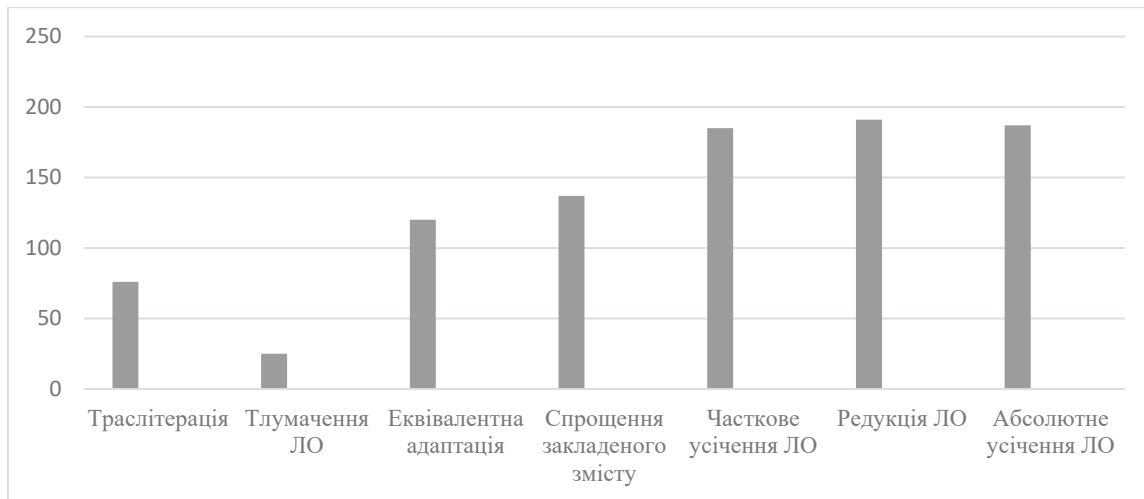

Рис. 1. Продуктивність засобів доместикації та форенізації у французькому перекладі роману Софії Яблонської «Книга про батька з мого дитинства»

французької аудиторії без додаткових пояснень. Перекладачка здебільшого опускає або узагальнює такі деталі: *колективна праця: Зі села прийшли дівчата і жінки допомогти* (Яблонська, 2015: 26) – алюзія на традицію, коли вся громада об'єдналася для виконання великих сільсько-господарських робіт, передано: *il y aura la moitié du village, il y aura la moitié du village, les vieux de la veillée viendront pour la journée et le repas* (Jablonska, 1981: 40) (буде півсела, старі з вечора прийдуть на день і трапезу). *Святкові елементи: Надходять молоді парубки у вишиваних сорочках, підперезані червоними крайкам* (Яблонська, 2015: 26), що засвідчує не буденну подію, а святковий момент, алюзію щодо обрядової святковості, яка супроводжувала жнива чи інші сільські свята, передано: *Voici que les jeunes gens arrivent, chemises brodées et ceintures rouges* (Jablonska, 1981: 40) (Ось приходять молоді, вишиванки, червоні пояси). *Вечірня трапеза: Потім усі засядуть спільно за столом* (Яблонська, 2015: 26) – референція до традиційного завершення робіт спільною вечерею, яка є важливим елементом сільської культури і солідарності, у перекладі опущена.

Отже, попри те що перекладачка адаптує та зберігає специфіку основних ідей та проблематики оригіналу, подекуди закріплює історичну глибину термінів, символізм явищ та предметів, етнокультурних фактів та ін., домінантними у перекладі увиразнюються прийоми усічення, редукції, спрощення лексичних одиниць (ЛО) (рис. 1). Зауважимо, що кількісні підрахунки враховують похибку та можуть підлягати уточненню. Проте, покликані продемонструвати, що лексеми здебільшого з культурно-специфічним значенням у перекладі були адаптованими або замінені, що зробило їх доступнішими для франкомовного

читача, проте засвідчено й втрату етнокультурних, історичних та ін. елементів. Стилістично переклад зберіг ключові маркери авторської манери, але в спробі зробити текст зрозумілішим спростив певні образи й конструкції.

Висновки. Таким чином, переклад варто розглядати як вдало адаптований для французької аудиторії, яка не обізнана з українськими реаліями. Водночас французький переклад спрощує деякі аспекти, роблячи текст більш структурованим та менш деталізованим. Емоційний ефект і жвавість, притаманні оригіналу, частково втрачені через спрощення і формалізацію у французькому тексті (див. рис. 1). Зіставно-порівняльний аналіз роману оригіналу з його перекладом засвідчив домінування стратегій доместикації над стратегіями форенізації. Варто зауважити, що перекладачу слід вдаватися до функціоналу приміток з метою занурення читача у приховані сенси культурного надбання, історичного досвіду тексту оригіналу. Зберігаючи комунікативний ефект, подекуди переклад втрачає емоційну насиченість і глибину почуттів через спрощення стилю і неможливість передати й зберегти емоційно-атмосферну виразність засобами французької мови, що мотивує послугування процесами одомашнення, які забезпечують адекватність перекладу для французькомовного читача.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балахтар В.В., Балахтар К.С. Адекватність та еквівалентність перекладу. URL: <http://www.confcontact.com/20110531/fk-balahtar.htm> (дата звернення: 08.09.2024).
2. Барвінок : вільна енциклопедія. URL: [uk.wikipedia.org/wiki/Барвінок_\(рід\)](http://uk.wikipedia.org/wiki/Барвінок_(рід)) (дата звернення 09.09.2024).

3. Вступ до перекладознавства : конспект лекцій за ред. О.В. Ребрія. Харків, 2016. 116 с.
4. Галич О. А., Назарець В. М., Васильєв Є. М. Теорія літератури. Київ : Либідь, 2005. 486 с.
5. Горох. Кират. URL: goroh.pp.ua/Тлумачення/кират (дата звернення 12.09.2024).
6. Зарицький М. С. Переклад: створення та редагування: посібник. Київ: Парламентське видавництво, 2004. 120 с.
7. Кіселюк Н. Роль літературних творів у збереженні національної ідентичності на матеріалі Софії Яблонської «*Mon enfance en Ukraine – souvenirs sur mon père*». *Еврика. Збірник студентських наукових праць*. 2024. № XXV. С. 305–307. URL: nauka.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/122/2024/07/evryka-25.pdf
8. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу : навч. посіб. Київ : Юніверс, 2003. 280 с.
9. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. Вінниця: «Нова Книга», 2003. 448 с.
10. Коцур В.П., Потапенко О.І., Куйбіда В.В. Енциклопедичний словник символів України. Корсунь-Шевченківський : ФОП Гаврищенко В.М., 2015. 912 с.
11. Лісна М.І. Безеквівалентність як об'єкт теорії перекладу та двомовної лексикографії. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series «Philology»*. Харків, 2014. 71(1127). С. 59–63. URL: <https://periodicals.karazin.ua/philology/article/view/1812>.
12. Ревуцька С. Особливості художнього перекладу: граматичний аспект : монографія. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2018. 116 с.
13. Руденко Т. П. Синонімічні та кореферентні заміни в українському перекладі повісті Артура Конан Дойла «*The hound of the Baskervilles*». *Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка – 2020»* : збірник матер. XXII Всеукр. наук. конф. молодих учених, 23–24 квітня 2020 р. С. 671–672.
14. Рябчук О.В., Разумна К.А., Сіваєва О.С. Перекладацькі стратегії як засоби маніпуляції свідомістю. *Закарпатські філологічні студії*. 2021. Вип. 18. С. 220–224. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.18.40>
15. Сіренко С.В. Енциклопедія історії України. Київ : Наукова думка, 2018. 608 с. URL: http://www.history.org.ua/?termin=tradysijna_kultura_gospodarski_zanjattja (Дата звернення: 10.09.2024).
16. Спадок. Інформаційно-аналітичний, культурно-просвітницький портал. URL: <https://spadok.org.ua/> (дата звернення 12.09.2024)
17. Шемуда М. Г. Художній переклад як важливий чинник міжкультурної комунікації. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Серія: Філологічні науки*. 2013. Кн. 1. С. 164–168.
18. Яблонська С. *Книга про батька: з його дитинства*. Київ : Богуславкнига, 2015. 272 с.
19. Jablonska-Oudin S. *Mon enfance en Ukraine: souvenirs sur mon père*. Paris: Nouvelles Editions Latines, 1981. P. 150.
20. Larousse. Pervenche. URL: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/pervenche/59851> (дата звернення 09.09.2024).
21. Shuttleworth M., Cowie M. *Dictionary of translation studies*. Manchester: St Jerome, 1997. 112 p.
22. Venuti L. *The Translation Studies Reader*. London and New York : Routledge, 2000. 524 p.
23. Venuti L. *Strategies of translation*. Routledge encyclopedia of translation studies. London: Routledge, 1998. P. 240–244.
24. Venuti L. *The Scandals of Translation: Towards an Ethics of Difference*. London : Routledge, 1999. 210 p.